

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА

*Кафедра слов'янської і германської
філології та перекладу*

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З ВИВЧЕННЯ КУРСУ
для підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
«Слов'янські мови та літератури (переклад включно),
перша – польська»

ЖИТОМИР – 2024

УДК 81'25

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
(протокол №8 від 26 квітня 2024 року)*

Рецензенти:

Ольга ЗАГОРОДНЯ – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Національної академії статистики, обліку та аудиту;

Галина ВЕСЕЛЬСЬКА – кандидат філологічних наук, викладач-методист ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»;

Наталя АСТРАХАН – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри, зав. кафедри германської філології та зарубіжної літератури Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Укладачі:

Алла ПРИЙМАК – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янської і германської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Тетяна НЕДАШКІВСЬКА – кандидат філологічних наук, професор, зав. кафедри слов'янської і германської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Валерій ВИГІВСЬКИЙ – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янської і германської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка.

П 27

Перекладознавство: методичні рекомендації з вивчення нормативної освітньої компоненти для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська». Житомир, 2024. 62 с.

Тематичні блоки методичних рекомендацій складаються з програмних лекційних та семінарських питань відповідних розділів курсу перекладознавства. Запропоновано систему завдань, розрахованих на організацію самостійної роботи студентів, а також теоретичні питання, творчі та тестові завдання, варіанти модульної контрольної роботи.

У посібнику епізодично використаний ілюстративний та текстовий матеріал, наявний у відкритому доступі в джерелах Інтернет.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
Система рейтингового оцінювання всіх видів роботи	9
Модуль I. Переклад: проблематика, типологія	10
Лекційний курс	10
Лекційне заняття № 1: Перекладознавство як одна з лінгвістичних дисциплін	10
Лекційне заняття № 2: Типологія перекладів	12
Лекційне заняття № 3-4: Інформація як основа перекладів. Типологія інформації.....	15
Модуль II. Лінгвістичні аспекти перекладу	18
Лекційне заняття № 5: Фонетичний аспект перекладу	18
Лекційне заняття № 6: Лексичний аспект перекладу.....	21
Лекційне заняття № 7-8: Граматичний аспект перекладу.....	24
Лекційне заняття № 9: Проблема лакун і безеквівалентної лексики в перекладознавстві...	28
Практичні заняття	31
Практичне заняття № 1-2: Інформація як основа перекладів. Типологія інформації	31
Практичне заняття № 3-4: Моделі перекладу.....	32
Практичне заняття № 5-7: Фонетичний аспект перекладу	33
Практичне заняття № 8-9: Лексичний аспект перекладу	34
Практичне заняття № 10-12: Граматичний аспект перекладу	36
Практичне заняття № 13-14: Прагматичний аспект перекладу	38
Практичне заняття № 15-16: Проблема лакун і безеквівалентної лексики в перекладознавстві	40
ЗРАЗКИ ЗАВДАНЬ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	56
Перелік літератури, якою можна користуватися під час підготовки до практичних занять, тестових завдань та модульних контрольних робіт	60

ПЕРЕДМОВА

Програма вивчення освітньої компоненти “Перекладознавство” для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти відповідає освітньо-професійній програмі *Слов’янські мови та літератури (переклад включно)*, перша – польська. Освітня компонента має теоретико-практичне спрямування і складається з таких розділів: «Переклад: проблематика, типологія» та «Лінгвістичні аспекти перекладу».

Змістовно освітня компонента спрямована на формування здобувачами вищої освіти здатності розв’язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Предметом вивчення освітньої компоненти є програмний тематичний блок, спрямований на оволодіння знаннями, пов’язаними з перекладацькою діяльністю; базові засади роботи з текстовими матеріалами.

Мета вивчення освітньої компоненти: формування у здобувачів вищої освіти компетенції перекладацької діяльності.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- ознайомити студентів з проблематикою і типологією перекладу;
- схарактеризувати процес перекладу та його закономірності;
- розкрити сутність міжмовних перекладацьких відповідників різного рівня;
- описати перекладацькі трансформації;
- сформувати навички аналізу конкретних перекладних текстів;
- сформувати перекладацькі навички та уміння передачі інформації з однієї мови на іншу в усній та письмовій формі.

Компетентності (відповідно до галузевого стандарту та освітньо-професійної програми):

- ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- СК 1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.
- СК 2. Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.
- СК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.
- СК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
- СК 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та / або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

СК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

СК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

СК 9. Здатність компресувати різноманітні за змістом та жанром тексти державною та іноземною мовами, виділяючи основну інформацію, з використанням різних методів реферування та анотування.

СК 10. Здатність ефективно застосовувати перекладацькі трансформації (компресія, компенсація, генералізація, конкретизація, антонімічний переклад, описовий переклад, логічний розвиток понять тощо) для досягнення еквівалентності у перекладі різноманітних за змістом та жанром текстів державною та іноземною мовами.

СК 11. Здатність до міжкультурного спілкування в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції.

Програмні результати навчання (відповідно до галузевого стандарту та освітньо-професійної програми):

ПР 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПР 8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.

ПР 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПР 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

ПР 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПР 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПР 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПР 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної / недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПР 17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та / або інноваційні розробки в галузі мовознавства та перекладознавства.

Оволодіння цими знаннями та їх практичне застосування обумовлюють формування у студентів **умінь і навичок:**

- переклад різних типів тексту;
- аналіз прийомів перекладу різних типів тексту;
- доперекладацький аналіз тексту;
- аналітичний варіативний пошук в процесі перекладу;
- критичний аналіз і самоаналіз результатів перекладу.

Опис освітньої компоненти

Освітня компонента «Перекладознавство» викладається на 1-ому курсі, у 1-ому семестрі. На вивчення освітньої компоненти відводиться 150 годин, 5 кредитів ECTS.

Форма проведення занять: лекції та практичні заняття.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

Вимоги до екзамену:

1. Володіння теоретичним та практичним матеріалом з курсу.
2. Зараховано всі завдання, передбачені робочою програмою.
3. Пройдено перевірку рівня засвоєння знань.
4. Виконано контрольні завдання у повному обсязі.

Система рейтингового оцінювання всіх видів роботи

№ з/п	Види навчальної діяльності студента	Ваговий бал	Рейтингова оцінка	Критерії оцінки
1	Робота на практичному занятті (середня оцінка за семестр)	30	10	Правильна ґрунтовна відповідь, творче висвітлення проблеми. Студент володіє 90-100% теоретичних знань та вміє легко застосовувати їх на практиці.
			8	Правильна, але не достатньо повна відповідь (питання висвітлене на 75-89%).
			6	Питання висвітлене поверхово (50-74%).
			4	Відповідь неправильна.
			0	Студент не був присутнім на жодному
2	Аудиторна модульна контрольна робота	20	10	Студент самостійно глибоко підійшов до вирішення проблеми. Питання розкриті на 90-100%.
			5	Студент розкрив основну суть проблеми (на 75-89%), але має певні недоліки.
			3	Студент має загальне уявлення про проблему (на 50-70%) володіє
			2	Студент не розкрив проблему.
			0	Студент не виконав жодного завдання з аудиторної та з позааудиторної контрольних
3	Іспит	50	50 «5»	Студент показав обізнаність у теоретичному матеріалі (90-100% матеріалу) та високий рівень практичних умінь.
			30 «4»	Володіння 75-90%) матеріалу, уміння застосовувати його у
			20 «3»	Студент має загальне уявлення про проблему (на 50-70% володіє
			0 – «2»	Не відповів на жодне запитання.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Модуль I. Переклад: проблематика, типологія

Перекладознавство як одна з лінгвістичних дисциплін. Типологія перекладів. Інформація як основа перекладу. Типологія інформації.

Лекційний курс

Лекційне заняття № 1

Тема лекції: Перекладознавство як одна з лінгвістичних дисциплін

Мета лекції: ознайомлення студентів з предметом перекладознавства як наукової дисципліни, що вивчає процес перекладу та результат перекладацької діяльності; розділами курсу та завданнями, а також типами текстів (розмовні, офіційно-ділові, наукові, художні, релігійні, публіцистичні).

Основні поняття теми: переклад, перекладознавство, об'єкт, предмет.

План лекції :

1. Об'єкт, предмет і завдання курсу «Перекладознавство».
2. Розділи перекладознавства: загальна теорія перекладу, часткові теорії перекладу, спеціальні теорії перекладу.
3. Текст як посередник процесу перекладу.
4. Історія теорії та практики перекладу.
5. Теорія машинного перекладу.

Самостійна робота з теми:

Дайте відповіді на питання:

1. Що є об'єктом і предметом перекладознавства?
2. Які завдання стоять перед перекладознавством?
3. З якими дисциплінами пов'язане перекладознавство?
4. Яка класифікація текстів існує в перекладознавстві?

5. У чому своєрідність художніх текстів як об'єктів перекладу?
6. Які питання вивчає теорія машинного перекладу?
7. Як простежується міждисциплінарний характер теорії перекладу?

Рекомендована література з теми:

Основна:

1. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу. Конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2012. 86 с.
2. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с. Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniki/теорія_перекладу.pdf
3. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси, 2013. 288с. Режим доступу: <http://eprints.cdu.edu.ua/60/1/Навч.%20пос.%20Литвин.%20ПЕРЕКЛАДознавство.pdf>
4. Рибалко І. В., Ткач Л. М. Особливості перекладу наукових текстів: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.
5. Синегуб С. В. Загальна теорія перекладу : навч. посібник. К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. 150 с.
6. Терехова С. І. Основи перекладознавства: Навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності «Переклад». Вид. 2-ге, випр. і доповн. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 248 с.
7. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років : хрестоматія вибр. Праць з перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2011. 504с.
8. Фоміна Л. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. 109 с.
9. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2008. 342 с.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 30 травня 2018 року) / Гол. ред. О.О. Селіванова. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2018. 146 с.
2. Бабич Н.Д. Основи теорії і практики перекладу. Чернівці, 2003.

3. Василюк І. М. Основи теорії і практики перекладу: Навч. посібник. Житомир : ПП Перегуда, 2006. 120 с.
4. Гудманян А.Г. Вступ до галузевого перекладу : практикум. К. : АграрМедиаГрупп, 2014. 257 с.
5. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : ІНКОС, 2002. 320 с.
6. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 446 с.
7. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2008. –510 с. Режим доступу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&P21DBN=BD&I21DBN=BD_PRINT&S21FMT=fullw_print&C21COM=F&Z21MFN=578.
8. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт-Наш час, 2006. 344 с.
9. Цьолик Н., Васейко Ю. Специфіка перекладу прикладів у наукових текстах лінгвістичного характеру. Наукові записки. Випуск 175. Серія: Філологічні науки. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2019. С. 706-710.
10. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
11. Garncarek P. Czas na czasownik, Universitas, Kraków 2004, 221 s.
12. Garncarek P. Nie licz na liczebnik, Warszawa, 2009. 191 s.
13. Markowski A. Poradnik profesora Markowskiego. Wiedza, 2017. 320 s.
14. Markowski A., Miodek J., Bralczyk J. Wszystko zależy od przyimka. Warszawa : Agora, 2014. 288 s.
15. Mędak S. Liczebnik też się liczy! Kraków: Universitas, 2010. 252 s.
16. Miodek J. ABC polszczyzny. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2004. 48 s.
17. Pyzik J. Przygoda z gramatyką, Universitas, Kraków 2003, 462 s.
18. Ruszer A. Oswoić tekst. Kraków: Universitas, 2010. 156 s.

Лекційне заняття № 2

Тема лекції: Типологія перекладів

Мета лекції: з'ясувати проблему дефініцій перекладу, тексту і дискурсу, ознайомити з різними класифікаціями перекладу (усний-усний,

письмовий-письмовий, послідовний, синхронний, письмово-усний, усно-письмовий, дослівний, вільний, машинний, інформативний, художній).

Основні поняття теми: переклад, текст, дискурс, типи перекладу.

План лекції:

1. Визначення поняття перекладу. Різні дефініції перекладу.
2. Текст і дискурс, їх потрактування в перекладознавстві.
3. Типологія перекладів, її розгалуженість:
  - а) за формою перекладу (усний, письмовий);
  - б) за часом створення (синхронний, послідовний);
  - в) за взаємозв'язком з оригіналом (дослівний, вільний);
  - г) за критерієм участі людини (машинний, не машинний);
  - д) за жанрово-стилістичною приналежністю тексту (інформативний/спеціальний, художній);
  - е) за сферою спілкування (науковий, публіцистичний, художній, релігійний, технічний, політичний, побутовий тощо).

Самостійна робота з теми:

Дайте відповіді на питання:

1. Чому в перекладознавстві існує значна кількість дефініцій перекладу?
2. Назвіть критерії класифікації перекладів.
3. Дайте характеристику типів перекладу за формою.
4. Що таке синхронний переклад?
5. Чим відрізняються синхронний і послідовний переклади?
6. Назвіть операційні ланки машинного перекладу.
7. Які системи машинного перекладу вам відомі?

Завдання 2: Як ви розумієте вислів А. Шлегеля: «Перекладач – це посол від нації до нації...»?

Рекомендована література по темі:

Основна:

1. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу. Конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2012. 86 с.

2. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с. Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniki/теорія_перекладу.pdf
3. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси, 2013. 288с. Режим доступу: <http://eprints.cdu.edu.ua/60/1/Навч.%20пос.%20Литвин.%20ПЕРЕКЛАДознавство.pdf>
4. Рибалко І. В., Ткач Л. М. Особливості перекладу наукових текстів: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.
5. Синегуб С. В. Загальна теорія перекладу : навч. посібник. К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. 150 с.
6. Терехова С. І. Основи перекладознавства: Навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності «Переклад». Вид. 2-ге, випр. і доповн. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 248 с.
7. Українська перекладознавча думка 1920-х–початку 1930-х років: хрестоматія вибр. Праць з перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2011. 504с.
8. Фоміна Л. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. 109 с.
9. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2008. 342 с.
10. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія / О. В. Ребрій. – Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с. 11.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 30 травня 2018 року) / Гол. ред. О.О. Селіванова. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2018. 146 с.
2. Бабич Н.Д. Основи теорії і практики перекладу. Чернівці, 2003.
3. Василюк І. М. Основи теорії і практики перекладу: Навч. посібник. Житомир : ПП Перегуда, 2006. 120 с.
4. Гудманян А.Г. Вступ до галузевого перекладу : практикум. К. : АграрМедиаГруп, 2014. 257 с.
5. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : ІНКОС, 2002. 320 с.

6. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 446 с.
7. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2008. –510 с. Режим доступу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&P21DBN=BD&I21DBN=BD_PRINT&S21FMT=fullw_print&C21COM=F&Z21MFN=578.
8. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт-Наш час, 2006. 344 с.
9. Цьолик Н., Васейко Ю. Специфіка перекладу прикладів у наукових текстах лінгвістичного характеру. Наукові записки. Випуск 175. Серія: Філологічні науки. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2019. С. 706-710.
10. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
12. Garncarek P. Czas na czasownik, Universitas, Kraków 2004, 221 s.
13. Garncarek P. Nie licz na liczebnik, Warszawa, 2009. 191 s.
14. Markowski A. Poradnik profesora Markowskiego. Wiedza, 2017. 320 s.
15. Markowski A., Miodek J., Bralczyk J. Wszystko zależy od przyimka. Warszawa : Agora, 2014. 288 s.
16. Mędak S. Liczebnik też się liczy! Kraków: Universitas, 2010. 252 s.
17. Miodek J. ABC polszczyzny. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2004. 48 s.
18. Pyzik J. Przygoda z gramatyką, Universitas, Kraków 2003, 462 s.
19. Ruszer A. Oswoić tekst. Kraków: Universitas, 2010. 156 s.

Лекційне заняття № 3-4

Тема лекції: Інформація як основа перекладів. Типологія інформації

Мета лекції: з'ясувати проблему дефініцій інформації, ознайомити з різними підходами до її визначення та різними типами інформації в перекладознавстві; зрозуміти дискурсивну проблему визначення конотативної інформації, особливості відтворення культурної інформації, в тому числі реалій, міфологем, символів.

Основні поняття теми: переклад, інформація, типи інформації.

План лекції:

1. Поняття інформації в перекладознавстві. Дефініції інформації.
2. Типологія інформації в перекладознавстві:
  - а) денотативна інформація (пропозиційна і асоціативно-метафорична);
  - б) конотативна інформація (емоційно-оцінна, експресивна, стилістична, культурна);
  - в) прагматична інформація (інтенціональна, стратегічна, жанрова, конситуативна).
3. Складнощі в відтворенні культурної інформації при перекладі.
Культурно-знакова, міфологічна, прецедентна, архетипна, стереотипна різновиди культурної інформації.
4. Символи як наріжний камінь у практиці перекладача.

Самостійна робота з теми:

Дайте відповіді на питання:

1. Як визначається поняття інформація в широкому розумінні?
2. Схарактеризуйте поняттєво-логічну інформацію.
3. Схарактеризуйте асоціативно-метафоричну інформацію.
4. Схарактеризуйте конотативну інформацію.
5. Назвіть типи стилістичної інформації.
6. Наведіть приклади жаргонних, діалектних слів, аргю. Яку інформацію вони передають?
7. У чому різниця між історизмами й архаїзмами?

Рекомендована література з теми:

Основна:

1. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу. Конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2012. 86 с.
2. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с. Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniki/teoriya_perkladu.pdf

3. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси, 2013. 288с. Режим доступу:<http://eprints.cdu.edu.ua/60/1/Навч.%20пос.%20Литвин.%20ПЕРЕКЛАДознавство.pdf>
4. Рибалко І. В., Ткач Л. М. Особливості перекладу наукових текстів: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.
5. Синегуб С. В. Загальна теорія перекладу : навч. посібник. К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. 150 с.
6. Терехова С. І. Основи перекладознавства: Навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності «Переклад». Вид. 2-ге, випр. і доповн. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 248 с.
7. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років : хрестоматія вибр. Праць з перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2011. 504 с.
8. Фоміна Л. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. 109 с.
9. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2008. 342 с.
10. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія / О. В. Ребрій. – Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.11.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 30 травня 2018 року) / Гол. ред. О.О. Селіванова. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2018. 146 с.
2. Бабич Н.Д. Основи теорії і практики перекладу. Чернівці, 2003.
3. Василюк І. М. Основи теорії і практики перекладу: Навч. посібник. Житомир : ПП Перегуда, 2006.120 с.
4. Гудманян А.Г. Вступ до галузевого перекладу : практикум. К. : АграрМедиаГрупп, 2014. 257 с.
5. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : ІНКІОС, 2002. 320 с.
6. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник.Вінниця:Нова книга, 2000. 446 с.
7. Корунець І. В.Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2008. –510 с.Режим доступу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&P21DBN=BD&I21DB

8. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт-Наш час, 2006. 344 с.
9. Цьолик Н., Васейко Ю. Специфіка перекладу прикладів у наукових текстах лінгвістичного характеру. Наукові записки. Випуск 175. Серія: Філологічні науки. Кропивницький:Видавництво «КОД», 2019. С. 706-710.
- 10.Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
- 11.Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
- 12.Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
- 13.Garncarek P. Czas na czasownik, Universitas, Kraków 2004, 221 s.
- 14.Garncarek P. Nie licz na liczebnik, Warszawa, 2009. 191 s.
- 15.Markowski A. Poradnik profesora Markowskiego. Wiedza, 2017. 320 s.
- 16.Markowski A., Miodek J., Bralczyk J. Wszystko zależy od przyimka. Warszawa : Agora, 2014. 288 s.
- 17.Мęдак S. Liczebnik też się liczy! Kraków: Universitas, 2010. 252 s.
- 18.Miodek J. ABC polszczyzny. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2004. 48 s.
- 19.Pyzik J. Przygoda z gramatyką, Universitas, Kraków 2003, 462 s.
- 20.Ruszer A. Oswoićtekst. Kraków: Universitas, 2010. 156 s.

Модуль II. Лінгвістичні аспекти перекладу

Фонетичний аспект перекладу. Лексичний аспект перекладу. Граматичний аспект перекладу. Прагматичний аспект перекладу. Проблема лакун і безеквівалентної лексики в перекладознавстві.

Лекційне заняття № 5

Тема лекції : Фонетичний аспект перекладу

Мета лекції: з'ясувати проблему перекладацьких трансформацій на фонетичному та графічному рівнях, ознайомити з класифікацією

трансформацій О. О. Селіванової, а також транслітерацією як перетворенням вихідної форми лексичної одиниці за порядком її букв за допомогою абетки мови перекладу та транскрипцією – пофонемним перетворенням вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем мови перекладу.

Основні поняття теми: переклад, трансформація, транслітерація, транскрипція, фонетичний рівень, графічний рівень.

План лекції:

1. Трансформації на фонетичному та графічному рівнях при перекладі:
  - а) транслітерація як прийом відтворення графічної форми іншомовного слова;
  - б) транскрипція як прийом відтворення звукової форми іншомовного слова.
2. Комбінація транскрипції та транслітерації.
3. Фонографічна заміна за традицією.
4. Зміна ритміко-мелодійного малюнка віршів (шляхом формальної чи формально-змістової трансформації).

Самостійна робота з теми:

Дайте відповіді на питання:

1. Назвіть перекладацькі трансформації на фонографічному рівні.
2. У чому сутність транслітерації?
3. Що таке переклад за традицією.
4. Для передачі яких одиниць застосовуються трансформації на фонографічному рівні?
5. Наведіть приклади фонографічної заміни за традицією.
6. Який фонографічний прийом переважає в сучасній перекладацькій практиці при перекладі власних назв?

Рекомендована література з теми:

Основна:

1. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу. Конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2012. 86 с.

2. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с. Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniki/теорія_перекладу.pdf
3. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси, 2013. 288с. Режим доступу:<http://eprints.cdu.edu.ua/60/1/Навч.%20пос.%20Литвин.%20ПЕРЕКЛАДознавство.pdf>
4. Рибалко І. В., Ткач Л. М. Особливості перекладу наукових текстів: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.
5. Синегуб С. В. Загальна теорія перекладу : навч. посібник. К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. 150 с.
6. Терехова С. І. Основи перекладознавства: Навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності «Переклад». Вид. 2-ге, випр. і доповн. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 248 с.
7. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років : хрестоматія вибр. Праць з перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2011. 504с.
8. Фоміна Л. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. 109 с.
9. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2008. 342 с.
10. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія / О. В. Ребрій. – Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с. 11.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 30 травня 2018 року) / Гол. ред. О.О. Селіванова. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2018. 146 с.
2. Бабич Н.Д. Основи теорії і практики перекладу. Чернівці, 2003.
3. Василюк І. М. Основи теорії і практики перекладу: Навч. посібник. Житомир : ПП Перегуда, 2006. 120 с.
4. Гудманян А.Г. Вступ до галузевого перекладу : практикум. К. : АграрМедиаГруп, 2014. 257 с.
5. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : ІНКОС, 2002. 320 с.

6. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 446 с.
7. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2008. –510 с. Режим доступу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&P21DBN=BD&I21DBN=BD_PRINT&S21FMT=fullw_print&C21COM=F&Z21MFN=578.
8. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт-Наш час, 2006. 344 с.
9. Цьолик Н., Васейко Ю. Специфіка перекладу прикладів у наукових текстах лінгвістичного характеру. Наукові записки. Випуск 175. Серія: Філологічні науки. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2019. С. 706-710.
10. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
12. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
13. Garncarek P. Czas na czasownik, Universitas, Kraków 2004, 221 s.
14. Garncarek P. Nie licz na liczebnik, Warszawa, 2009. 191 s.
15. Markowski A. Poradnik profesora Markowskiego. Wiedza, 2017. 320 s.
16. Markowski A., Miodek J., Bralczyk J. Wszystko zależy od przyimka. Warszawa : Agora, 2014. 288 s.
17. Mędak S. Liczebnik też się liczy! Kraków: Universitas, 2010. 252 s.
18. Miodek J. ABC polszczyzny. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2004. 48 s.
19. Pyzik J. Przygoda z gramatyką, Universitas, Kraków 2003, 462 s.
20. Ruszer A. Oswoić tekst. Kraków: Universitas, 2010. 156 s.

Лекційне заняття № 6

Тема лекції: Лексичний аспект перекладу

Мета лекції: з'ясувати питання міжмовних лексичних відповідників та їх різні типології, представлені в перекладознавстві; ознайомити з денотативним, конотативним та номінативним аспектами лексичних трансформацій.

Основні поняття теми: переклад, міжмовні лексичні відповідники, лексичні трансформації, денотативний аспект лексичних трансформацій, конотативний аспект лексичних трансформацій, конотативний аспект лексичних трансформацій.

План лекції:

1. Поняття міжмовних лексичних відповідників як лінгвістичних універсалій.
2. Денотативний аспект лексичних трансформацій.
3. Конотативний аспект лексичних трансформацій.
4. Номінативний аспект лексичних трансформацій.

Самостійна робота з теми:

Дайте відповіді на питання:

1. Що таке перекладацькі відповідники?
2. Які типології лексичних відповідників вам відомі? Назвіть їх авторів.
3. Що ви знаєте про денотативний аспект лексичних трансформацій
4. Що ви знаєте про конотативний аспект лексичних трансформацій.
5. Що ви знаєте про номінативний аспект лексичних трансформацій.
6. Які трансформації класифікуються як метонімічні?
7. Які трансформації на лексичному рівні є формальними? Наведіть приклади.
8. Які типи метафоричних перетворень можуть застосовувати при перекладі? 9. Наведіть приклади гіпонімічних перетворень в перекладі
9. Наведіть приклади номінативних трансформацій.
10. Як представлені функціонально-стилістичні трансформації в перекладі?
11. Схарактеризуйте експресивні конотативні трансформації.

Рекомендована література з теми:

Основна:

1. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу. Конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2012. 86 с.

2. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с. Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniki/теорія_перекладу.pdf
3. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси, 2013. 288с. Режим доступу: <http://eprints.cdu.edu.ua/60/1/Навч.%20пос.%20Литвин.%20ПЕРЕКЛАДознавство.pdf>
4. Рибалко І. В., Ткач Л. М. Особливості перекладу наукових текстів: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.
5. Синегуб С. В. Загальна теорія перекладу : навч. посібник. К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. 150 с.
6. Терехова С. І. Основи перекладознавства: Навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності «Переклад». Вид. 2-ге, випр. і доповн. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 248 с.
7. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років : хрестоматія вибр. Праць з перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2011. 504
8. Фоміна Л. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. 109 с.
9. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2008. 342 с.
10. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія / О. В. Ребрій. – Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с. 11.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 30 травня 2018 року) / Гол. ред. О.О. Селіванова. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2018. 146 с.
2. Бабич Н.Д. Основи теорії і практики перекладу. Чернівці, 2003.
3. Василюк І. М. Основи теорії і практики перекладу: Навч. посібник. Житомир : ПП Перегуда, 2006. 120 с.
4. Гудманян А.Г. Вступ до галузевого перекладу : практикум. К. : АграрМедиаГруп, 2014. 257 с.
5. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : ІНКОС, 2002. 320 с.

6. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 446 с.
7. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2008. –510 с. Режим доступу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&P21DBN=BD&I21DBN=BD_PRINT&S21FMT=fullw_print&C21COM=F&Z21MFN=578.
8. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт-Наш час, 2006. 344 с.
9. Цьолик Н., Васейко Ю. Специфіка перекладу прикладів у наукових текстах лінгвістичного характеру. Наукові записки. Випуск 175. Серія: Філологічні науки. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2019. С. 706-710.
10. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
12. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
13. Garncarek P. Czas na czasownik, Universitas, Kraków 2004, 221 s.
14. Garncarek P. Nie licz na liczebnik, Warszawa, 2009. 191 s.
15. Markowski A. Poradnik profesora Markowskiego. Wiedza, 2017. 320 s.
16. Markowski A., Miodek J., Bralczyk J. Wszystko zależy od przyimka. Warszawa : Agora, 2014. 288 s.
17. Mędak S. Liczebnik też się liczy! Kraków: Universitas, 2010. 252 s.
18. Miodek J. ABC polszczyzny. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2004. 48 s.
19. Pyzik J. Przygoda z gramatyką, Universitas, Kraków 2003, 462 s.
20. Ruszer A. Oswoić tekst. Kraków: Universitas, 2010. 156 s.

Лекційне заняття № 7–8

Тема лекції: Граматичний аспект перекладу

Мета лекції: з'ясувати питання трансформацій в перекладознавстві на словотвірному, морфологічному і синтаксичному рівнях.

Основні поняття теми: переклад, словотвірні трансформації, морфологічні трансформації, синтаксичні трансформації, категорійна заміна, анафоричні заміни, еліптичні заміни, перестановки

План лекції:

1. Трансформації на рівні словотвору.
2. Трансформації на морфологічному рівні:
  - а) категорійна заміна;
  - б) заміна частин мови;
  - в) заміна морфологічних засобів лексичними.
3. Трансформації на синтаксичному рівні:
  - а) заміна словосполучення словом і навпаки;
  - б) заміна синтаксичного зв'язку в словосполученнях і реченнях;
  - в) об'єднання речень тексту;
  - г) додавання мовних одиниць і конструкцій;
  - д) анафоричні та еліптичні заміни;
  - е) різні перестановки.

Самостійна робота з теми:

Дайте відповіді на питання:

1. Які трансформації можливі на словотвірному рівні?
2. Які трансформації належать до морфологічних?
3. Які трансформації можливі на синтаксичному рівні?
4. Граматичні трансформації вважаються формальними чи формально-змістовими?
5. Наведіть приклади системних трансформацій.
6. З якою метою перекладач використовує опущення та додавання при перекладі текстів?
7. Чи можливі заміни числа, часу тощо в перекладі. Наведіть приклади.
8. Чи можливі заміни граматичних форм слів лексичними засобами. Наведіть приклади.
9. Коли в перекладі доцільні перестановки? Наведіть приклади.

Практичне завдання. Схарактеризуйте виділені трансформації, поясніть їхню доцільність в перекладі на польську мову.

1. Ритор Тиберій Горобець збивав цінком головки з будяків, що росли обабіч дороги. 2. Як тільки вдаряв у Києві ранком досить гучний семінарський дзвін, що висів біля воріт Братського монастиря, то вже з усього міста поспішали юрмами школярі й бурсаки. 3. Бурсаки помітили, що вони давно заблудили і йдуть без дороги. (М. Гоголь, Вій). 4. Так голосно бахнуло, що Гаррі знов опинився там, де був насправді. 5. На його поросячому обличчі раптом проступила хитрість (Дж. Роулінг, Гаррі Поттер і смертельні реліквії).

Рекомендована література з теми:

Основна:

1. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу. Конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2012. 86 с.
2. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с. Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniki/teorija_perekladu.pdf
3. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси, 2013. 288с. Режим доступу: <http://eprints.cdu.edu.ua/60/1/Навч.%20пос.%20Литвин.%20ПЕРЕКЛАДознавство.pdf>
4. Рибалко І. В., Ткач Л. М. Особливості перекладу наукових текстів: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.
5. Синегуб С. В. Загальна теорія перекладу : навч. посібник. К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. 150 с.
6. Терехова С. І. Основи перекладознавства: Навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності «Переклад». Вид. 2-ге, випр. і доповн. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 248 с.
7. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років : хрестоматія вибр. Праць з перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2011. 504с.
8. Фоміна Л. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. 109 с.

9. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2008. 342 с.
10. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія / О. В. Ребрій. – Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.11.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 30 травня 2018 року) / Гол. ред. О.О. Селіванова. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2018. 146 с.
2. Бабич Н.Д. Основи теорії і практики перекладу. Чернівці, 2003.
3. Василюк І. М. Основи теорії і практики перекладу: Навч. посібник. Житомир : ПП Перегуда, 2006.120 с.
4. Гудманян А.Г. Вступ до галузевого перекладу : практикум. К. : АграрМедиаГрупп, 2014. 257 с.
5. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : ІНКОС, 2002. 320 с.
6. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник.Вінниця:Нова книга, 2000. 446 с.
7. Корунець І. В.Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2008. –510 с.Режим доступу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&P21DBN=BD&I21DBN=BD_PRINT&S21FMT=fullw_print&C21COM=F&Z21MFN=578.
8. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт-Наш час, 2006. 344 с.
9. Цьолик Н., Васейко Ю. Специфіка перекладу прикладів у наукових текстах лінгвістичного характеру. Наукові записки. Випуск 175. Серія: Філологічні науки. Кропивницький:Видавництво «КОД», 2019. С. 706-710.
- 10.Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
- 11.Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
- 12.Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
- 13.Garncarek P. Czas na czasownik, Universitas, Kraków 2004, 221 s.
- 14.Garncarek P. Nie licz na liczebnik, Warszawa, 2009. 191 s.
- 15.Markowski A. Poradnik profesora Markowskiego. Wiedza, 2017. 320 s.

16. Markowski A., Miodek J., Bralczyk J. Wszystko zależy od przyimka. Warszawa : Agora, 2014. 288 s.
17. Mędak S. Liczebnik też się liczy! Kraków: Universitas, 2010. 252 s.
18. Miodek J. ABC polszczyzny. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2004. 48 s.
19. Pyzik J. Przygoda z gramatyką, Universitas, Kraków 2003, 462 s.
20. Ruszer A. Oswoić tekst. Kraków: Universitas, 2010. 156 s.

Лекційне заняття № 9

Тема лекції: Проблема лакун і безеквівалентної лексики в перекладознавстві

Мета лекції: з'ясувати поняття лакун як базових елементів національної специфіки лінгвокультурної спільноти, ознайомити з типологією лакун, визначити поняття безеквівалентної лексики в перекладознавстві, а також реалій як лакун культурного простору, їх тематичні групи, способи перекладу слів-реалій.

Основні поняття теми: переклад, лакуна, безеквівалентна лексика, реалія, перекладознавство.

План лекції:

1. Поняття лакуни в перекладознавстві. Типологія лакун.
2. Безеквівалентна лексика в перекладознавстві.
3. Реалії. Класифікація реалій в перекладознавстві.
4. Прийоми перекладу реалій.

Самостійна робота з теми:

Дайте відповіді на питання:

1. Як визначається поняття лакуна.
2. Назвіть характерні риси лакун.
3. Які параметри диференціації лакун?
4. Що таке системні лакуни? Назвіть їхні типи.
5. Схарактеризуйте функціональні лакуни.
6. Наведіть приклади культурологічних лакун.

7. Розкажіть про уподібнення як спосіб перекладу слів-реалій.
8. Розкажіть про транскрипцію (транслітерацію) як способи перекладу слів-реалій.
9. Розкажіть про калькування як спосіб перекладу слів-реалій.
10. Які класифікації реалій існують в перекладознавстві.
11. Наведіть приклади ономастичних реалій.
12. Що ви знаєте про кольорову символіку різних країн.

Практичне завдання: Підберіть коментар до власних імен. Зробіть їх транслітерацію.

Гомер, Арістотель, Цезарь, Клеопатра, Галілео Галілей, Ломоносов, Рафаель, Рубенс, Шекспір, Джек Лондон, Едгар По, Клінтон, Буш, Єльцин, Путін, Ірина Родніна, Сергій Бубка, Ванеса Мей, Володимир Кличко; Пуаро, король Артур, Гаррі Поттер, Попелюшка, Кай і Герда, Есміральда, Квазімодо, Лис Микита, Шерлок Холмс, доктор Ватсон.

Рекомендована література з теми:

Основна:

11. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу. Конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2012. 86 с.
12. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с. Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniki/teorija_perекладу.pdf
13. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси, 2013. 288с. Режим доступу: <http://eprints.cdu.edu.ua/60/1/Навч.%20пос.%20Литвин.%20ПЕРЕКЛАДознавство.pdf>
14. Рибалко І. В., Ткач Л. М. Особливості перекладу наукових текстів: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.
15. Синегуб С. В. Загальна теорія перекладу : навч. посібник. К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. 150 с.
16. Терехова С. І. Основи перекладознавства: Навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності «Переклад». Вид. 2-ге, випр. і доповн. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 248 с.

17. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років : хрестоматія вибр. Праць з перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2011. 504с.
18. Фоміна Л. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. 109 с.
19. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2008. 342 с.
20. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія / О. В. Ребрій. – Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.11.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 30 травня 2018 року) / Гол. ред. О.О. Селіванова. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2018. 146 с.
2. Бабич Н.Д. Основи теорії і практики перекладу. Чернівці, 2003.
3. Василюк І. М. Основи теорії і практики перекладу: Навч. посібник. Житомир : ПП Перегуда, 2006. 120 с.
4. Гудманян А.Г. Вступ до галузевого перекладу : практикум. К. : АграрМедиаГруп, 2014. 257 с.
5. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : ІНКОС, 2002. 320 с.
6. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 446 с.
7. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2008. – 510 с. Режим доступу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&P21DBN=BD&I21DBN=BD_PRINT&S21FMT=fullw_print&C21COM=F&Z21MFN=578.
8. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт-Наш час, 2006. 344 с.
9. Цьолик Н., Васейко Ю. Специфіка перекладу прикладів у наукових текстах лінгвістичного характеру. Наукові записки. Випуск 175. Серія: Філологічні науки. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2019. С. 706-710.
10. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.

12. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
13. Garncarek P. Czas na czasownik, Universitas, Kraków 2004, 221 s.
14. Garncarek P. Nie licz na liczebnik, Warszawa, 2009. 191 s.
15. Markowski A. Poradnik profesora Markowskiego. Wiedza, 2017. 320 s.
16. Markowski A., Miodek J., Bralczyk J. Wszystko zależy od przyimka. Warszawa : Agora, 2014. 288 s.
17. Мęдак S. Liczebnik też się liczy! Kraków: Universitas, 2010. 252 s.
18. Miodek J. ABC polszczyzny. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2004. 48 s.
19. Pyzik J. Przygoda z gramatyką, Universitas, Kraków 2003, 462 s.
20. Ruszer A. Oswoić tekst. Kraków: Universitas, 2010. 156 s.

Практичні заняття

Практичне заняття № 1–2

Тема: Інформація як основа перекладів. Типологія інформації

I. Теоретичні питання:

1. Визначення та типологія інформації як актуальні проблеми перекладознавства.
2. Обсяг інформації, що міститься в словах оригіналу та перекладу.
3. Типологія інформації в перекладознавстві.
4. Денотативна інформація (поняттєво-логічна, смислова, семантична).
5. Види конотативної інформації: емоційнооцінна, експресивна, стилістична культурна.
6. Культурно-знакова інформація (реалії, константи культури, символи).
7. Залежність адекватності перекладу від знання культурних та етнічних стереотипів народу.
8. Прецедентна інформація.
9. Прагматична інформація.

II. Завдання:

Завдання 1. Підготувати реферати на теми:

1. Три види словесної інформації – семантична, емоційно-естетична, паралінгвістична.
2. Асоціативно-метафорична інформація як використання знака однієї концептуальної сфери (донорської) на позначення компонента іншої (реципієнтної).
3. Емоційно-оцінний, експресивний типи інформації як вираження оцінки, почуттів, емоцій автора та його емоційний вплив на реципієнта.

Завдання 2. Визначте тип інформації:

- 1) *Тюльпани – символ Голландії. Здавна прийшла легенда про те, що в золотавому бутоні жовтого тюльпана закладене щастя.*
- 2) *У Японії любов до хризантеми виявилася настільки сильною, що вона вважається неофіційним символом країни. Хризантема символізує сонце, що дає життя всьому на Землі.*
- 3) *Національна квітка Індії – лотос. Ця священна рослина займає унікальне місце в мистецтві та міфології стародавньої Індії.*

Практичне заняття № 3–4

Тема: Моделі перекладу

I. Теоретичні питання:

1. Денотативна (ситуативна) модель перекладу.
2. Семантична модель перекладу.
3. Інформативна модель перекладу.
4. Трансформаційна модель перекладу.
5. Модель перекладу із мовою-посередником.
6. Психолінгвістична модель перекладу.
7. Комунікативні моделі перекладу.
8. Дискурсивна модель перекладу.

II. Завдання:

Завдання 1. Підготувати реферати на одну з тем:

1. Моделювання перекладацького процесу як актуальна проблема сучасного перекладознавства.
2. Модель перекладу із мовою-посередником як еталонна система поєднання наборів ознак двох мов.

Завдання 2. Законспекуйте статтю О. О. Селіванової «Моделі перекладу» // Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.

Практичне заняття № 5–7

Тема: Фонетичний аспект перекладу

I. Теоретичні питання:

1. Класифікація трансформацій О. О. Селіванової.
2. Перекладацька транслітерація як формальне перетворення за порядком букв вихідної лексичної одиниці за допомогою абетки мови перекладу.
3. Перекладацька транскрипція як формальне пофонемне перетворення вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем мови перекладу.
4. Принцип практичної транскрипції.
5. Комбінація транскрипції та транслітерації при перекладі.
6. Фонографічна заміна за традицією.

II. Завдання:

Завдання 1. Підготувати реферати на теми:

1. Використання так званого принципу етимологічної відповідності в перекладацькій практиці для перекладу власних назв.
2. Зміна змісту тексту віршів задля збереження ритміко-мелодійного малюнка.

Завдання 2. Виконайте завдання:

1. Перекладіть власні імена польською мовою, назвіть прийоми передачі власних імен.

А) За останні сорок років, американська література акцентувала увагу на популярній прозі. Декілька американських авторів написали романи, які розійшлися загальним накладом більше 10 мільйонів копій. Це Джозеф Хеллер («Виверт-22»), Гарольд Роббінс («Авантюристи»), Жаклін Сюзанн («Долина ляльок»), Маргарет Мітчелл («Віднесені вітром») і Пітер Бенчлі («Щелепи»). Проте, троє сучасних авторів, які далеко випередили попередні цифри продажу, це Роберт Ладлем, Стівен Кінг і Ден Браун.

Б) Дивацтва контрактованого студента Віруньці добре знайомі, це ж тільки Микола має звичку о такій порі, не добрівши додому, розлягтися горічерева на чужій лавці, щоби знічев'я помугикати до зірок. Зайшов потім до Олекси... І Єлька-Оленка весь час біля неї, у колі цих інтересів. Навіть як до школи пішла, то й тоді весь позашкільний її час минав на фермі, тут були її Еллади та Вавилони (Гончар, Собор) /

2. Перекладіть імена *William, Charles* українською та польською:

- а) якщо це імена письменників,
- б) якщо це імена королів,
- в) якщо це імена хлопчиків.

Практичне заняття № 8–9

Тема: Лексичний аспект перекладу

I. Теоретичні питання:

- 1. Закономірна сутність лексичних відповідників.
- 2. Перекладацькі відповідники (еквіваленти).
- 3. Різні типології лексичних відповідників у перекладознавстві.
- 4. Два плани вираження формально-змістові трансформації на лексичному рівні: денотативний і конотативний.
- 5. Метонімічні заміни як трансформації денотативного плану.

6. Партонімічні трансформації – заміни назви цілого назвою його частини.
7. Функціонально-стилістичні трансформації.
8. Експресивні конотативні трансформації..

II. Завдання:

Завдання 1. Підготувати реферати на теми:

1. Корелативні заміни як формально-змістові трансформації на лексичному рівні.
2. Гіперонімічні та гіпонімічні трансформації при перекладі художніх текстів.
3. Антонімічний переклад як різновид лексичних трансформацій.
4. Реметафоризація (заміна в перекладі неметафори метафорою) і деметафоризація (заміна метафори неметафорою) при перекладі текстів.

Завдання 2. Перекладіть текст українською мовою, зазначте, які трансформації ви використали.

Wigilia

Szara ulica. Stara brama. Pani Teresa dzwoni do drzwi, które niczym nie odróżniają się od innych w tym budynku. Wchodzi wraz z dziewczynką do mieszkania, gdzie ich wita gościnnie szczupła starsza pani. To jest gospodyni tego domu — pani Maria. Na pierwszy rzut oka mieszkanie jest zagracone. W pierwszym pokoju niezmierna ilość figurek, lalek, szydełkowych poduszeczek, rupieci. Jednak każda rzecz w tym domu ma swoje miejsce. Na ścianie — cztery portrety. Po lewej stronie dziadka i babci, po prawej — matki i ojca państwa Szendzielasz. Pośrodku duży owalny stół nakryty tradycyjnym białym obrusem, maleńka choinka oraz figurka Jezusa, leżącego w żłobie. Przez otwarte drzwi, na których są zawieszane firanki, widać drzewko aż do samego sufitu. Na nim niezliczona ilość ozdób. Ile ich jest? Na to pytanie nie potrafią odpowiedzieć nawet sami gospodarze tego domu. Może z pięćset, może z tysiąc. W każdym razie bardzo, bardzo dużo. To jeszcze nie wszystko. Pod choinką jest świat, jak z krainy

bajek. Jest tutaj szopka i stary zamek, las i nawet jezioro z rybkami. Wszystko jest starannie poukładane na wacie imitującej śnieg. Na tej choince są ozdoby praktycznie z całego XX wieku. Lampa z prawdziwą umbrą, która pamięta czasy austriackie, Święty Mikołaj, który zachował się sprzed wojny, pierwsza ozdoba, zrobiona przez panią Marię i pana Bolesława w przedszkolu...

Anna Gordijewska

Завдання 3. Перекладіть польською. Використавши словники, доберіть міжмовні контекстуальні синоніми до виділених слів.

1. Де колись римлянин чи турок зубами скреготів, тягнувши в укріплення свою **розпатлану** жертву... (Гончар, Берег любові)
2. Чи, може, не так зараз **тужиш** за Римом, як за безповоротністю літ (Гончар, Берег любові).
3. Над її (Зачіплянкою) тихими вуличками панує тільки **червона сторожкість** неба ... (Гончар, Собор).
4. А крізь виноградне листя веранди сонце сходить **росяно, червоно**(Гончар, Собор).

Завдання 4. Перекладіть польською. Поясніть доцільність використання метафор у наступних фрагментах оригіналу та перекладу.

1. Саме **панувало** тимчасове замир'я, племена не виявляли войовничості, і
2. Назон міг безтривожно **заглиблюватись** у їхні степи (Гончар, Берег любові.)
3. Десь **лютують епідемії, шторми ревуть**, розтрощуючи кораблі, а тут така тиша, така сліпучість (Гончар, Берег любові).

Практичне заняття № 10–12

Тема: Граматичний аспект перекладу

I. Теоретичні питання:

1. Трансформації на словотвірному рівні (за О. О. Селівановою)
2. Трансформації на морфологічному рівні.

3. Категорійна заміна як зміна в перекладі роду, числа, відмінка, часу, стану, форми ступеня порівняння тощо.
4. Заміна частини мови в перекладі.
5. Формальний характер морфологічних трансформацій.
6. Трансформації на синтаксичному рівні.

II. Завдання:

Завдання 1. Підготувати реферати на теми:

1. Формальні і формально-змістові трансформації при перекладі текстів.
2. Опущення і додавання мовних одиниць і конструкцій як вид граматичних трансформацій.

Завдання 2. Схарактеризуйте виділені трансформації, поясніть їхню доцільність в перекладі на польську мову.

1. *Ритор Тиберій Горобець збивав ціпком головки з будяків, **що росли обабіч дороги.***
2. *Як тільки вдаряв у Києві ранком досить гучний семінарський дзвін, **що висів біля воріт Братського монастиря,** то вже з усього міста поспішали юрмами школярі й бурсаки.*
3. *Бурсаки помітили, що вони давно **заблудили** і йдуть без дороги. (М.Гоголь, Вій).*
4. ***Так голосно бахнуло,** що Гаррі знов опинився там, де був насправді.*
5. *На його порсячому обличчі раптом проступила **хитрість** (Ролінг, Гаррі Поттер і смертельні реліквії).*

Завдання 3. Перекладіть польською мовою. Порівняйте виділені трансформації, схарактеризуйте їх.

1. *Пішов сховатися у **найвіддаленіше** місце в бур'яні ...*
2. ***Найурочистішою** для семінарії подією були канікули.*
3. *Він не рушив з місця й нічим не виявив, що **оборонятиметься.***
4. *Бурсаки помітили, що вони давно **заблудили** і йдуть без дороги.*

Практичне заняття № 13–14

Тема: Прагматичний аспект перекладу

I. Теоретичні питання:

1. Трансформації з прагматичним компонентом (за О. О. Селівановою).
2. Переклад фразеологічних одиниць як відбитку стереотипів національно-культурного сприйняття світу.
3. Фігуративні трансформації в перекладі.
4. Передача в перекладі вигуків як носіїв певного змісту.
5. Збереження ціннісної орієнтації при перекладі текстів.
6. Виноски, коментування, примітки як найпоширеніший прийом компенсації інформації. Мегатекстові трансформації.

II. Завдання:

Завдання 1. Підготувати реферати на теми:

1. Два методи перекладу Ф. Шлейєрмахера: парафраза та вільне перекладання.
2. Труднощі при перекладі фразеологізмів.
3. Прийоми перекладу компаративних фразеологізмів.

Завдання 2. Дайте відповіді на питання:

1. Які трансформації називають прагматичними?
2. Назвіть типи перекладацьких трансформації з прагматичним компонентом.
3. Опишіть прагматичні концептуальні перетворення в перекладах.
4. Від чого залежать концептуальні перетворення в перекладі?
5. У чому суть фігуративних трансформацій?
6. Розкажіть про аксіологічні прагматичні трансформації.
7. У чому полягає прагматична спрямованість фразеологізмів?

Завдання 3. Які типи трансформацій з прагматичним компонентом, на вашу думку, найчастотніше зустрічаються в польсько-українському перекладі (і навпаки) художніх текстів)? Обґрунтуйте вашу відповідь.

Завдання 4: Перекладіть речення на польську мову.. Які прийоми перекладу фразеологізмів ви використовували?

1. *Проте саме зараз і ворухнувся **сумнів у її душі**... (Олесь Гончар, Берег любові).*
2. *Він часто куштував буйного гороху з усенькою до цього філософською байдужістю, так собі розважаючи: **те, що має бути, треба відбутися** (Гоголь, Вій).*
3. *Він кинувся **втікати скільки сили**.*

Завдання 5. Доберіть 3-4 компаративні фразеологізми з однаковим значенням (укажіть його) в українській і польській мовах. Зробіть висновки про сталі асоціації й об'єкти порівняння в різних народів. Наприклад, укр. : *як риба в воді (як птах у повітрі)* – польск. *jak ryba w wodzie*.

Завдання 6. Перекладіть текст польською мовою, звернувши увагу на фразеологізми.

1. *Хлопці поверталися назад шляхом поволеньки, **нога за ногою** (В. Козаченко).*
2. *Кукса незадоволено чмихнув, **кинув дідові в спину!** – **Одна нога тут, а друга там!** Ясно?.. (В. Кучер).*
3. *Дно було не рівне, і вони мушили посуватися обережно, **крок за кроком** (О. Гончар).*
4. *Однеси цього папірця до Федора Семона. Знаєш? **Голова комнезаму. Ну! Лети ковбасою!** (Я. Мамонтов).*

Завдання 7. Доберіть польські відповідники до українських фразеологізмів. Чи в кожному випадку це можливо? Чому?

Прокладати першу борозну, попускати віжки, з одного тіста, білими нитками шито, куди голка туди й нитка, закидати вудочку, ловити рибу в каламутній воді, ганяти як солоного зайця, облизня впіймати, як по нотах, відкривати карти, між молотом і ковадлом, не святі горшки ліплять, впіймати синього птаха, тримати жар-птицю в руках, встати не з тієї ноги, за щучим велінням, ману пускати, заговорювати зуби.

Завдання 8. Здійсніть ситуативний аналіз неофразеологізмів та, якщо є, доберіть польські відповідники.

Промивання мозку, фінансова піраміда, духовний Чорнобиль, розіграти карту, звести до одного знаменника, узяти на озброєння, грати першу роль, солодка парочка, райська насолода, рекламна пауза.

Практичне заняття № 15–16

Тема: Проблема лакун і безеквівалентної лексики в перекладознавстві

I. Теоретичні питання:

1. Поняття лакуни.
2. Типологія лакун.
3. Системні та функціональні лакуни. (за О.О. Селівановою).
4. Реалії як лакуни культурного простору.
5. Тематичні групи реалій.
6. Символи як культурно значущі концептуальні структури реалії чи знака.
7. Способи перекладу слів-реалій.

II. Завдання:

Завдання 1. Підготувати реферати на теми:

1. Лакуна і безеквівалентна лексика: порівняльний аспект.
2. Тематична різноманітність символів.
3. Кольорова символіка в різних культурах.
4. Мовні алюзії.

Завдання 2. Використавши тлумачний словник, поясніть значення виділених слів, що називають реалії; використавши декілька прийомів передачі реалій перекладіть їх польською мовою.

1. *Крислатий **бриль** з рисової соломи був низько опущений на лоб (Василь Кучер);*

2. – *Настали жнива...; незгода – назувай сам **постоли** та й гайда з **серпом** на поле (Михайло Коцюбинський);*
3. *Майже зникли з Підгір'я й Гуцульщини **постоли** – це предковичне взуття злидарів (Петро Козланюк);*
4. *Вдарив у гарячі ніздрі прілий запах... кашемірових хусток і **гарусових червоних плахт** (Іван Цюпа).*
5. *Його батько робив **сопілки** з липи й продавав на базарі (Петро Панч);*
6. *Докія кидається до скрині, підіймає важке віко і дістає чисту, трохи прим'яту сорочку, намотує її на качалку і з силою викачує **рублем** (Михайло Стельмах);*
7. *Гуліашвілі пішов у **саклю** спочивати (Вадим Собко);*
8. *Хазяїн кинув на стіл ложку, вихопив **із макітри макогін** і вибіг на двір (Петро Панч).*

Завдання 3. Знайдіть слова, що називають реалії. Використавши тлумачний словник, поясніть їхнє значення. Перекладіть речення на польську мову.

1. *Сонце запалило криваві вогні на **цератовім брилі** Семена (Михайло Коцюбинський);*
2. *Говорить [Вівдя] **тонісінько**, мов **сопілка** грає (Нечуй-Левицький).*
3. *Він ішов звільна, **щупаючи перед собою стежку** костуром та ногами, **обутими в шкіряні постоли** (Іван Франко);*
4. *За два роки Марина **надбала повну скриню** всякого добра: і **платків**, і **рушників**, і **юпок**, і **плахот**, ще й **кожушанку** добру (Панас Мирний);*
5. *Другі товкли **макогодонами** в **макітрах** **жовте пино** з салом на кашу (Данило Мордовець);*
6. *У XIX ст. виступило чимало талановитих виконавців дум, серед яких найбільш відомим був **кобзар Остап Вересай** з Полтавщини (Історія української літератури).*

Завдання 4. Прокоментуйте думку із статті О. О. Селіванової: «Різні типи перекладацьких трансформацій наявні в текстах перекладів у різних

варіаціях комбінацій. Їхнє здійснення й поєднання – безупинний і безперервний процес, кінцевим результатом якого є формування балансу відповідності мовних одиниць різних рівнів у межах цілісного семіотичного процесу – перетворення знакової форми однієї мови на знакову форму іншої з огляду на три виміри семіозису: семантику, синтактику та прагматику».

ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Теорія перекладу – це ...

- а) наукова дисципліна, яка вивчає результат перекладацької діяльності;
- б) наукова дисципліна, яка вивчає процес перекладу та результат перекладацької діяльності;
- в) наукова дисципліна, яка вивчає процес перекладу.

2. Часткова теорія перекладу – це ...

- а) розділ лінгвістичної теорії перекладу, що вивчає найбільш загальні лінгвістичні закономірності перекладу, незалежно від особливостей конкретної пари мов;
- б) переклад, при якому здійснюється опущення окремих частин оригіналу за моральними, політичних чи інших міркувань практичного характеру;
- в) розділ теорії перекладу, що вивчає процес перекладу з однієї конкретної мови на іншу.

3. Коли сформувалася теорія перекладу як наука?

- а) в 50-х роках 19 століття
- б) в 50-х роках 20 століття
- в) на початку 20-го століття

4. Дослівний переклад – це ...

- а) переклад, який забезпечує прагматичні завдання перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності;
- б) механічна підстановка слів заданої мови як еквівалентів слів іншої мови за умов збереження конструкції;

- в) вид перекладу, при якому оригінал і переклад виступають в процесі перекладу у вигляді фіксованих (головним чином, письмових) текстів.

5. Усний переклад – це ...

- а) вид перекладу, при якому оригінал та його переклад виступають в процесі перекладу в нефіксованій (усній) формі, що зумовлює однократність сприйняття перекладачем оригіналу і неможливість наступного зіставлення чи виправлення перекладу після його виконання;
- б) переклад, при якому здійснюється опущення окремих частин оригіналу за моральними, політичних чи інших міркувань практичного характеру;
- в) переклад, який забезпечує прагматичні завдання перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності.

6. Універсальні закономірності процесу перекладу взагалі та залежно від типу перекладних текстів, визначає теоретичні засади міжмовних, стилістичних, функціональних та інших відповідників, специфіку усного та письмового перекладу вивчає ...

- а) загальна теорія перекладу;
- б) критика перекладу;
- в) стилістика.

10. Спосіб усного перекладу, при якому перекладач починає переводити після того, як оратор перестав говорити, закінчивши всю промову або її частину –

- а) синхронний переклад;
- б) послідовний переклад;
- в) спеціальний переклад.

11. Сукупність наукових дисциплін, які вивчають різні аспекти перекладу ...

- а) мовознавство;
- б) текстологія;
- в) перекладознавство;

12. Спеціальна теорія перекладу – це ...

- а) розділ лінгвістичної теорії перекладу, що вивчає найбільш загальні лінгвістичні закономірності перекладу, незалежно від особливостей конкретної пари мов;
- б) розділ лінгвістичної теорії перекладу, що вивчає особливості процесу перекладу текстів різного типу і впливу на цей процес мовних форм та умов його здійснення;
- в) розділ теорії перекладу, що вивчає процес перекладу з однієї конкретної мови на іншу.

10. Художній переклад – це ...

- а) переклад творів художньої літератури, тобто текстів, основна функція яких полягає в художньо-естетичному впливі на читача;
- б) переклад, який забезпечує прагматичні завдання перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності;
- в) відмова від передачі в перекладі значення граматичної одиниці.

11. «Переклад з аркуша» – це ...

- а) усно-письмовий переклад;
- б) послідовний переклад;
- в) науковий переклад.

12. Спосіб перекладу, при якому перекладач, слухаючи оратора, практично одночасно промовляє переклад – це ...

- а) послідовний переклад;
- б) спеціальний переклад;
- в) синхронний переклад.

13. Еквівалентність – це...

- а) найоптимальніший баланс семантики та форми, денотативної, конотативної, стилістичної, культурної, прагматичної інформації текстів оригіналу та перекладу;
- б) невідповідність тексту оригіналу та перекладу;
- в) вимога максимально можливої близькості перекладу до оригіналу;
- г) одиниця мови перекладу, що регулярно використовується для перекладу однієї одиниці вихідної мови.

14. Термін еквівалентність до перекладознавства ввів:

- а) Ю. Найда;
- б) А. Нойберт;
- в) Р. Якобсон;
- г) О. Федоров.

15. Хто запропонував таке визначення еквівалентності: «Еквівалентність – це найоптимальніший баланс семантики й форми, денотативної, конотативної, стилістичної, культурної, прагматичної інформації текстів оригіналу та перекладу»?

- а) Р. Якобсон;
- б) В. Комісаров;
- в) О. Селіванова;
- г) О. Швейцер.

16. Які типи еквівалентності виокремив Ю. Найда?

- а) оптимальну та теоретично можливу;
- б) формальну та динамічну;
- в) адекватну та повноцінну;
- г) диференціював еквівалентність за рівнями.

17. Які типи трансформацій виокремлює О. О. Селіванова?

- а) формальні та змістові;
- б) формальні та формально-змістові;
- в) семантичні та формальні;
- г) граматичні та формально-змістові.

18. Виокремлюємо такі типи інформації:

- а) поняттєво-логічну, культурну, прагматичну;
- б) поняттєво-логічну, стилістичну, прагматичну;
- в) поняттєво-логічну, конотативну, прагматичну.

19. Понятійно-логічна інформація включає:

- а) конотативну та пропозиційну інформацію;
- б) асоціативно-метафоричну та пропозиційну інформацію;
- в) асоціативно-метафоричну та культурну інформацію.

20. Дж. Лакофф і М. Джонсон розглядають метафору як:

- а) використання знака однієї концептуальної сфери (реципієнтної) для позначення компонента іншої (донорської);
- б) використання знака однієї концептуальної сфери (донорської) для позначення іншої (реципієнтної);
- в) перенесення найменування з одного предмета на інший за суміжністю.

21. Пропозиційна інформація має істинний, об'єктивний характер і ...

- а) передається словами як в прямих, так і в переносних значеннях;
- б) передається словами в прямих значеннях;
- в) передається словами в лексико-семантичних варіантах (ЛСВ).

22. Доцільно виокремити такі види конотативної інформації:

- а) емоційно-оцінну, експресивну, культурну та хронологічну;
- б) емоційно-оцінну, експресивну, культурну та стилістичну;
- в) експресивну, культурну, стилістичну та хронологічну.

23. Сильова інформація – це різновид:

- а) функціонально-стилістичної інформації;
- б) фігурально-стилістичної інформації;
- в) культурної інформації.

24. Фігурально-стилістична інформація служить для:

- а) створення стильового розмаїття лексичних одиниць в тексті;
- б) дотримання стильового балансу тексту;
- в) створення стилістичних ефектів.

25. Адаптація перекладу давнього тексту до сучасного читача передбачає:

- а) вживання у перекладі неологізмів;
- б) збереження стилю оригіналу;
- в) деяку втрату хронологічної інформації.

26. Соціолектну інформацію містять:

- а) архаїзми та неологізми;
- б) діалектні слова;
- в) запозичення.

27. Емоційно-оцінний і експресивний типи інформації полягають:

- а) у вираженні оцінки, емоцій та почуттів того, хто говорить або пише;
- б) в емоційному впливі на реципієнта;
- в) вірні обидва попередні варіанти.

28. Мисленнєва аналогія, синестезія, образне сприйняття об'єкта – підстава для формування:

- а) пропозиційної інформації;
- б) асоціативно-метафоричної інформації;
- в) пропозиційної й асоціативно-метафоричної інформації.

29. Культурна інформація – це ...

- а) один з елементів національної специфіки лінгвокультурної спільноти;
- б) сукупність культурно маркованих знань й уявлень носіїв певної етнічної культури;
- в) знання про історію певного етносу.

30. Символи – це елементи ...

- а) архетипної інформації;
- б) прецедентної інформації;
- в) культурно-знакової інформації.

31. Міфи та символи мають:

- а) архетипну основу;
- б) стереотипну основу;
- в) психологічну основу.

32. Зміст архетипів може бути:

- а) конкретним і загальним;
- б) етнокультурним й універсальним;
- в) повним й обмеженим.

33. Закріплені у свідомості людини знання про культурні традиції, обряди, ритуали, звичаї, вірування, забобони, особливості мовленнєвої та невербальної поведінки – це:

- а) стереотипи;
- б) архетипи;
- в) міфологеми.

34. Прецедентні феномени є:

- а) результатом пізнання дійсності певним етносом;
- б) фіктивними ідеями певного народу;
- в) актуальними та використаними в когнітивному та комунікативному планах.

35. Елементами культурно-знакової інформації є:

- а) реалії, символи й етикетні вирази;
- б) реалії, символи та прецедентні феномени;
- в) реалії, символи та константи культури.

36. Якого підтипу культурної інформації не існує:

- а) прецедентної інформації;
- б) стратегічної інформації;
- в) архетипної інформації.

37. Асоціації певного етносу, пов'язані з кольорами, є складовою:

- а) стереотипної інформації;
- б) архетипної інформації;
- в) культурно-знакової інформації.

38. Міфологічна інформація на мовному рівні:

- а) представлена міфологемами;

- б) представлена міфологізмами;
- в) не представлена взагалі.

39 До формально-змістових перекладацьких трансформацій на фонетичному та графічному рівнях можуть відноситися:

- а) фонографічні трансформації: транслітерація, транскрипція та їхня комбінація;
- б) фонографічна заміна за традицією;
- в) зміни ритміко-мелодійного малюнка віршів шляхом формально-змістової трансформації.

40. Формальне перетворення за порядком букв вихідної лексичної одиниці за допомогою абетки мови перекладу – це:

- а) перекладацька транслітерація;
- б) перекладацька транскрипція;
- в) практична транскрипція.

41. Передаючи англійське власне ім'я Lincoln як Лінколь, перекладач здійснив:

- а) транскрипцію;
- б) транслітерацію;
- в) їхню комбінацію.

42. Формальне пофонемне перетворення вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем мови перекладу – це:

- а) транскрипція;
- б) транслітерація;
- в) калькування.

43. Який перекладацький прийом використано для передачі імен королів і біблійних героїв?

- а) транслітерація;
- б) заміна за традицією;
- в) калькування.

44. Традиційна передача українською англійського прізвища Newton як Ньютон є прикладом:

- а) транскрипції;
- б) транслітерації;
- в) їхньої комбінації.

45. Використання вихідних слів різних мов, різних за формою, але одного лінгвістичного походження, для передачі одне одного – це:

- а) комбінація транскрипції та транслітерації;
- б) поморфемне калькування;
- в) заміна за традицією.

46. Який прийом використано в перекладі: пол. *niedźwiedź*– укр. *ведмідь*?

- а) поморфемне калькування;
- б) напівкалькування;
- в) інверсією складників слова.

47. Передаючи російське власне ім'я Филипп як Пилип, перекладач здійснив:

- а) калькування;
- б) транскрипцію;
- в) заміну за традицією.

48. Зміна ритміко-мелодійної структури вірша є ... трансформацією:

- а) формальною;
- б) формально-змістовою;
- в) може бути як формальною так і формально-змістовою.

49. Для перекладацької практики актуальне питання передачі загальноєвропейських імен, у сучасній перекладацькій практиці в процесі перекладу імен перевага віддається:

- а) транскрипції;
- б) калькуванню;
- в) традиції.

50. Який варіант перекладу польського прізвища Нота відповідає українській традиції:

- а) Хома;
- б) Гома;
- в) Гома.

51. Перекладач вдається до трансформацій з прагматичним компонентом з метою:

- а) модифікації прагматичної інформації оригінального тексту;
- б) недопущення прагматичного компонента тексту-оригіналу до тексту-перекладу;
- в) досягнення функціонально-комунікативної еквівалентності текстів оригіналу та перекладу.

52. Заміна у перекладі слова оригіналу фразеологічним зворотом часто відбувається з метою:

- а) компенсації втрат в конотативному плані;
- б) збільшення в порівнянні з оригіналом конотативного навантаження речення (фрагменту) перекладу;
- в) збільшення обсягу перекладного тексту.

53. Компаративні фразеологізми закріпились в мові як:

- а) вільні сполуки;

- б) експресивні фразеологізми;
- в) стійкі порівняння.

54. Фігуративні трансформації – це:

- а) збереження стилістичного прийому оригіналу у перекладі;
- б) відсутність стилістичного прийому оригіналу у перекладі;
- в) збереження або відсутність стилістичного прийому оригіналу в перекладі.

55. Чи важлива формальна організація тексту перекладу для передачі концептуально вагомого стилістичного прийому або комплексу стилістичних фігур?

- а) Так
- б) Ні;
- в) Іноді.

56. Заміни реалій оригінального тексту реаліями мови перекладу – це:

- а) аксіологічні трансформації;
- б) мегатекстові трансформації;
- в) концептуальні трансформації.

57. Передача в перекладі сенсорних, психологічних, естетичних, утилітарних оцінок, виражених в оригіналі, відбувається за рахунок:

- а) аксіологічних трансформацій;
- б) мегатекстових трансформацій;
- в) концептуальних трансформацій.

58. Коментарі та примітки – це...

- а) аксіологічні трансформації;
- б) мегатекстові трансформації;
- в) концептуальні трансформації.

59. До якого підтипу прагматичних трансформацій потрібно віднести передачу у перекладі вигуків?

- а) до аксіологічних трансформацій;
- б) до фразеологічних трансформацій;
- в) до лексичних трансформацій.

60. Як ви розумієте вжитий у перекладознавстві термін «уподібнення»?

- а) заміна концепту в перекладі на більш близький (зрозумілий) читачеві;
- б) збереження у перекладі синтаксичних конструкцій мови оригіналу, навіть якщо вони не характерні для мови перекладу;
- в) використання приміток і коментарів.

61. Предикативні фразеологізми – це ...

- а) вільні сполуки;
- б) прислів'я, приказки, афоризми й інші стійкі судження;
- в) стійкі порівняння.

ЗРАЗКИ ЗАВДАНЬ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант 1

1. Опишіть інформативну та трансформаційну моделі перекладу.
2. Опишіть переклад фразеологічних одиниць.
3. Перекладіть текст польською мовою. Вкажіть трансформації та прийоми, які ви використовували в процесі перекладу.

Тоді як попіл надій моїх нерухомою хмарою завис наді мною, тоді як сонце щастя не зжене з душі тіней, як дзеркало душі моєї померкло, потьмарилось, не одбива нічого, тоді як те, що облетіло і стало голим, не розів'ється знову. І чом не живу я, вища істота, як те мертве небо, як нежива земля, як вода, як рослина? Спитати?— Не хочу... Втомився... (М. Коцюбинський).

Варіант 2

1. Дайте визначення перекладу. Презентуйте класифікації перекладу.
2. Розкажіть про трансформації як прийом досягнення перекладацької еквівалентності.
3. Перекладіть текст польською мовою. Вкажіть трансформації та прийоми, які ви використовували в процесі перекладу.

Над чорною землею прокинувся світ. Не ясним, сонячним оком глянув він на неї після похмурої дощової ночі, а повіяв туманом, дихнув важкою парою. Закурилася земля, задиміла; пішов дощ, дрібний та тихий, мов крізь сито засіяв; стрепенулися темні ліси і, розправляючись, підставляла своє загоріле листя під дрібні дощові краплі; зраділа зелена трава і підняла свої гострі листочки вгору (Панас Мирний

Заповніть термінологічний словничок:

Переклад –

Текст –

Дискурс –
Синхронний переклад –
Послідовний переклад –
Усний переклад –
Переклад «з аркуша» –
Художній переклад –
Адекватний переклад –
Еквівалентний переклад –
Трансформація –
Формальна трансформація –
Формально-змістова трансформація –
Модель перекладу –
Денотативна модель перекладу –
Семантична модель перекладу –
Інформативна модель перекладу –
Трансформаційна модель перекладу –
Психолінгвістична модель перекладу –
Модель перекладу з мовою-посередником –
Комунікативна модель перекладу –
Дискурсивна модель перекладу –
Інформація –
Денотативна інформація –
Конотативна інформація –
Прагматична інформація –
Пропозиційна інформація –
Асоціативно-метафорична інформація –
Стилістична інформація –
Культурна інформація –
Міфологічна інформація –
Прецедентна інформація –

Архетипна інформація –
Стереотипна інформація –
Реалії –
Константи культури –
Символи –
Перекладацька транслітерація –
Перекладацька транскрипція –
Фонографічна заміна –
Принцип етимологічної відповідності –
Зміна ритміко-мелодійного малюнку вірша –
Опущення –
Додавання –
Перестановки –
Міжмовні лексичні відповідники –
Денотативний аспект лексичних трансформацій –
Конотативний аспект лексичних трансформацій –
Кореферентні заміни –
Метонімічні заміни –
Гіпонімічні трансформації –
Гіперонімічні трансформації –
Метафоричні трансформації –
Реметафоризація –
Деметафоризація –
Трансформації в номінативному плані –
Лакуна –
Лексичні лакуни –
Номінативні лакуни –
Морфологічні лакуни –
Синтаксичні лакуни –
Стилістичні лакуни –

Реалія –

Символ –

Мовна алюзія –

Екзотизм –

Фразеологічна одиниця –

Перелік літератури, якою можна користуватися під час підготовки до практичних занять, тестових завдань та модульних контрольних робіт

Основна:

1. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу. Конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2012. 86 с.
2. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с. Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniki/теорія_перекладу.pdf
3. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси, 2013. 288с. Режим доступу: <http://eprints.cdu.edu.ua/60/1/Навч.%20пос.%20Литвин.%20ПЕРЕКЛАДознавство.pdf>
4. Рибалко І. В., Ткач Л. М. Особливості перекладу наукових текстів: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.
5. Синегуб С. В. Загальна теорія перекладу: навч. посібник. К.: Вид. центр КНЛУ, 2015. 150 с.
6. Терехова С. І. Основи перекладознавства: Навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності «Переклад». Вид. 2-ге, випр. і доповн. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 248 с.
7. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років: хрестоматія вибр. Праць з перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2011. 504с.
8. Фоміна Л. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. 109 с.
9. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2008. 342 с.

10. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія / О. В. Ребрій. – Харків: Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.11.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми сучасного перекладознавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 30 травня 2018 року) / Гол. ред. О.О. Селіванова. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2018. 146 с.
2. Бабич Н.Д. Основи теорії і практики перекладу. Чернівці, 2003.
3. Василюк І. М. Основи теорії і практики перекладу: Навч. посібник. Житомир: ПП Перегуда, 2006. 120 с.
4. Гудманян А.Г. Вступ до галузевого перекладу: практикум. К.: АграрМедиаГрупп, 2014. 257 с.
5. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К.: ІНКОС, 2002. 320 с.
6. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 446 с.
7. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. Вінниця: Нова кн., 2008. –510 с. Режим доступу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&P21DBN=BD&I21DBN=BD_PRINT&S21FMT=fullw_print&C21COM=F&Z21MFN=578.
8. Максимов С. Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови): Навчальний посібник / С. Є. Максимов. – К.: Ленвіт, 2007. – 416 с
9. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія / О. В. Ребрій. – Харків: Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.

10. Селіванова О. О. Комунікативні стратегії і тактики в українських загадках / О. О. Селіванова. // Вісник Черкаського ун-ту. Вип. 60. Серія «Філологічні науки». – Черкаси, 2004. – С. 10–22.
11. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) / О. О. Селіванова. – К. – Черкаси: Брама, 2004. – 276 с. 45.
12. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації / О. О. Селіванова. – Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю. А., 2011. – 350 с. 46. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
13. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
14. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
15. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націтворенням. К.: Факт-Наш час, 2006. 344 с.
16. Цьолик Н., Васейко Ю. Специфіка перекладу прикладів у наукових текстах лінгвістичного характеру. Наукові записки. Випуск 175. Серія: Філологічні науки. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2019. С. 706–710.
17. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
18. Garncarek P. Czas na czasownik, Universitas, Kraków 2004, 221 s.
19. Garncarek P. Nie licz na liczebnik, Warszawa, 2009. 191 s.
20. Markowski A. Poradnik profesora Markowskiego. Wiedza, 2017. 320 s.
21. Markowski A., Miodek J., Bralczyk J. Wszystko zależy od przyimka. Warszawa: Agora, 2014. 288 s.
22. Mędak S. Liczebnik też się liczy! Kraków: Universitas, 2010. 252 s.
23. Miodek J. ABC polszczyzny. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2004. 48 s.

24. Pyzik J. Przygoda z gramatyką, Universitas, Kraków 2003, 462 s.
25. Ruszer A. Oswoić tekst. Kraków: Universitas, 2010. 156 s.
26. Słownik frazeologiczny PWN // Opracowanie Anny Kłosińskiej. – Warszawa : Wydawnictwo naukowe PWN, 2010. – 654 s.
27. Wielki słownik polsko-rosyjski rosyjsko-polski / [pod redakcją S. Chwatowa, M. Timoszuka]. – Warszawa: Wydawnictwo REA, 2008. – 600 s.